

Španělská synagoga se po rekonstrukci znovu otevře veřejnosti. Nová expozice mapuje posledních 200 let dějin Židů v českých zemích

PRAHA 10. prosince 2020 – Po více než roce a půl trvající rekonstrukci otevře Židovské muzeum v Praze ve středu 16. prosince Španělskou synagogu opět pro veřejnost. Nákladná rekonstrukce za několik desítek milionů korun rozšířila expoziční prostor na více než 600 m² a kromě jiného umožnila bezbariérový přístup do třech pater synagogy. V jejím rámci byla také v návaznosti na předchozí výstavní prezentaci vytvořena nová, moderně koncipovaná expozice s názvem „Židé v českých zemích v 19. a 20. století“, jejímž cílem je přiblížit historii a kulturu židovské komunity v tomto období. Architektonicky výjimečná Španělská synagoga bude současně nadále využívána k pořádání samostatných večerních pořadů, zejména koncertů klasické hudby.

„Nová expozice, která je koncipována jako dlouhodobá, provede návštěvníka dějinami nesmírných zvratů, kterými si česká a moravská židovská komunita prošla v uplynulých dvou století. Po zrovnoprávnění, které mělo dát Židům zapomenout na staletí diskriminace, jim občanská emancipace nabídla plnoprávnou účast na životě společnosti. Tento nadějný rozkvět skončil apokalyptou šoa, smrtí dvou třetin Židů žijících v českých zemích. Naději na nový začátek po skončení války zmařil antisemitský komunistický režim. Toto vše na základě jedinečných judaik a dalších trojrozměrných exponátů, dokumentů, filmů a fotografií může zažít návštěvník při prohlídce expozice, v níž jsme s respektem k jedinečnému prostoru synagogy využili i inovativní audiovizuální a interaktivní prvky,“ charakterizoval novou expozici ředitel muzea Leo Pavlát.

Jak dále uvedl, „významnou novinkou právě zpřístupněné expozice je pozornost, kterou věnuje dějinám Židů od roku 1945 do roku 1989, ale i v následném období. Věřím, že právě tato část odborně málo prezentované kapitoly nedávné historie zvláště zaujme tuzemské návštěvníky.“

Původní expozice ve Španělské synagoze byla veřejnosti zpřístupněna před více než 20 lety. Po takové době bylo třeba v budově provést stavebně technické inovace a rovněž nově koncipovat expozici, která ve svém celku neodpovídala současným muzejním požadavkům. Kromě rozšíření expoziční plochy a bezbariérového přístupu byly v rámci projektu opraveny některé interiérové prvky, zajistilo se odvlhčení části obvodového zdiva, byly vylepšeny klimatické podmínky uvnitř budovy. V návaznosti na stavební práce a úpravy pak byly provedeny restaurátorské práce, byly instalovány nové vitríny a digitální kiosky obsahující audiovizuální prvky.

Právě zpřístupněná expozice ve Španělské synagoze obsahuje 58 odborně zrestaurovaných uměleckých kovových prvků a 13 typů truhlářských prvků, instalaci 24 nových celoskleněných vitrín a 26 audiovizuálních prvků. Pro imobilní návštěvníky byl úpravou vstupní haly v části schodiště vytvořen pomocí výtahové plošiny bezbariérový přístup do všech třech úrovní objektu s expozicí.

Hlavním materiálem všech prvků výstavy a dalších objektů je sklo v různých podobách, které svými vlastnostmi přispívá k estetické vytríbenosti celé expozice. Veškeré přidané prvky jsou transparentní a slouží jako takřka neviditelné nosiče informací. Vitríny jsou průhledné a plynotěsné. Opticky nezabírají mnoho prostoru, nabízejí prohlídku předmětů z více stran a ve svém celku se podílejí na slavnostním vyznění prostoru. Dalším použitým materiálem pro interiérové prvky je dřevo. Dřevěné lavice s audiovizuálními prvky navazují na restaurované historické lavice, umístěné v přízemí a na galerii.

Španělská synagoga je nejmladší synagogou v někdejší Židovské městě na pražském Josefově. Nachází se na rohu Dušní a Věžeňské ulice v sousedství kostela sv. Ducha. Vlastníkem synagogy je Židovská obec v Praze, která ji pronajímá Židovskému muzeu v Praze. Na místě nynější synagogy dříve

stála pravděpodobně nejstarší pražská synagoga z 12. století, známá jako Stará škola (Altschul). Protože v druhé polovině 19. století již nedostačovala svou kapacitou potřebám reformní židovské obce, která ji tehdy využívala, nechal Spolek pro upravenou bohoslužbu izraelitů v Praze v letech 1867–1868 na místě stržené Staré školy postavit podle projektu Jana Bělského a Josefa Niklase Španělskou synagogu. Synagoga se vyznačuje působivou vnitřní výzdobou v maurském stylu z let 1882–1883, dílem architektů Antonína Bauma a Bedřicha Münzbergera inspirovanou slavnou španělskou Alhambrou.

Jednopatrová budova vlastní synagogy má čtvercový půdorys. Hlavní sál s kopulí nad ústředním prostorem obklopují ze tří stran vestavěné galerie na kovových konstrukcích. Na jižní galerii jsou umístěny varhany. Ve východní stěně synagogy se nachází kruhové okno s vitráží v podobě šesticípé hvězdy (z let 1882–1883) a aron ha-kodeš (svatostánek). Výrazným prvkem interiéru je štuková zlacená a polychromovaná arabeska, která se inspiroje orientálním dekorativním uměním a architekturou. Stylizované orientální motivy se opakují na stěnách i v řezbářské výzdobě dveří, zábradlí i galerie.

V roce 1935 byla k synagoze přistavěna podle projektu architekta Karla Pecánka funkcionalistická budova, která po druhé světové válce sloužila jako nemocnice. Synagogální přístavba zde byla umístěna do části objektu s propojením vestibulu a zimní modlitebny na starší synagogu. V této podobě pak synagoga zůstala prakticky nezměněna až dodnes.

Během druhé světové války sloužila synagoga jako skladiště zabavených synagogálních předmětů z českých židovských obcí. Státní židovské muzeum ji získalo do péče v roce 1955, v letech 1958–1959 proběhla celková rekonstrukce interiéru a o rok později zde byla otevřena expozice synagogálního textilu. Od 70. let byla synagoga zanedbávána a v roce 1982 uzavřena. Rekonstrukce mohla započít až po roce 1989 a v devadesátých letech 20. stol. byla Španělská synagoga obnovena. Od roku 1998, kdy byla slavnostně otevřena po kompletní rekonstrukci, se zde nacházela expozice Židovského muzea v Praze „Dějiny Židů v Čechách a na Moravě v 19.–20. století“.

Po úpravách cest na Starém židovském hřbitově (2013) a otevření muzejního nového Informačního a rezervačního centra v Maiselově ulici (2014), modernizaci expozicí v Maiselově synagoze (2015) a Pinkasově synagoze (2018) představuje nově zpřístupněná Španělská synagoga již čtvrtý projekt Židovského muzea v Praze, který je součástí širšího transformačního projektu.

Židovské muzeum v Praze bylo založeno v roce 1906 jako třetí evropské židovské muzeum. Základem sbírky se staly předměty ze synagog a modliteben, jež zanikly v důsledku asanace pražského židovského ghetta. Za druhé světové války se muzeum stalo skladištěm nacisty konfiskovaných židovských rituálních předmětů a knih, které dodnes zůstávají živou připomínkou tragédie šoa. Objekt muzea původně tvořila jediná budova. Přesto do muzea již brzy po první světové válce mířily desetitisíce návštěvníků ročně. Muzeum překonalo hospodářskou krizi ve 30. letech 20. století, nucené uzavření nacisty, postátnění komunistickým režimem i povodně v roce 2002 a stalo se jedním z nejvýznamnějších pražských turistických cílů.

Kontakty pro média:

Ředitel ŽMP, Leo Pavlát, leo.pavlat@jewishmuseum.cz, tel.: 222 749 205

PR, Tomáš Tetiva, tomas.tetiva@jewishmuseum.cz, tel.: 222 749 281, mobil: 603 867 285

www.jewishmuseum.cz